

УДК 372.881.111.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-3-27>**Юлія ТИМОЩУК,***orcid.org/0000-0003-3675-7411**викладач кафедри англійської мови з підготовки морських фахівців за скороченою програмою Херсонської державної морської академії (Херсон, Україна) iuliia.tymoshchuk@gmail.com*

РОЛЬ ТРЕНАЖЕРНО-СИМУЛЯТОРНОГО ОБЛАДНАННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МОРСЬКИХ ФАХІВЦІВ

Стаття присвячена висвітленню ролі та значущості тренажерно-симуляторного обладнання у процесі навчання англійської мови для підготовки морських фахівців. Розвиток технологій зумовлюють зміни у формуванні професійних компетентностей майбутніх морських фахівців. У статті висвітлено процес опанування професійних компетентностей у майбутніх фахівців в лабораторіях тренажерних симуляторів та відпрацювання життєвих ситуацій на заняттях з англійської мови у вищих навчальних закладах. Проаналізовано роль та місце тренажерно-симуляторного обладнання із урахуванням компетентнісного підходу у викладанні англійської мови для підготовки морських фахівців. Процес формування компетентностей у здобувачів освіти під час вивчення англійської мови у ВНЗ України морського профілю має бути спрямований на: забезпечення необхідного рівня іншомовної комунікативної компетентності в основних видах мовленнєвої діяльності; формування загальної компетентності фахівців; інтеграцію компетентності в процесі самостійної діяльності; розвиток творчого потенціалу студентів, їх інтелектуальних і професійних здібностей у процесі професійної підготовки. Сучасне комунікативно орієнтоване навчання у морському ВНЗ має готувати майбутніх фахівців до використання англійської мови в реальному професійному житті. І саме з цією метою майбутні морські фахівці використовують здобуті навички роботи на тренажерно-симуляторному обладнанні на заняттях з англійської мови. Завдяки міждисциплінарному підходу, у рамках якого приділяється увага опрацюванню та вивченню студентами матеріалу зі спеціальності, а згодом і обговоренню цих тем англійською мовою та закріпленню здобутих навичок на тренажерно-симуляторному обладнанні, перед майбутнім морським офіцером відкриваються перспективи для влаштування на суднах міжнародного торговельного флоту. Наголошується на важливості правильно організації навчального простору, поєднання навчання з життєвими ситуаціями в професійній діяльності, що дає істотні результати у навчанні англійської мови завдяки закріпленню досвіду на тренажерно-симуляторному обладнанні.

Ключові слова: тренажерно-симуляторне обладнання, професійна англійська мова, професійні компетентності, компетентнісний підхід, міждисциплінарний підхід.

Yuliya TYMOSHCHUK,*orcid.org/0000-0003-3675-7411**Lecturer at the English Language Department for Maritime Officers (Abridged Programme)
Kherson State Maritime Academy
(Kherson, Ukraine) iuliia.tymoshchuk@gmail.com*

THE ROLE OF SIMULATORS IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH FOR MARITIME SPECIALISTS

The article is devoted to the role and importance of simulators in the process of teaching English for training maritime specialists. The development of technology specifies the modification of forming professional competencies for future maritime specialists. Future specialists master professional competencies in laboratories of simulators and work out real-life situations at English lessons at higher establishments. The role and place of simulators have been analyzed taking into account competence-based approach in teaching English for preparing future maritime specialists. The process of forming competencies by students studying English at higher maritime establishments of Ukraine should be aimed at: ensuring the required level of foreign language communicative competencies in the main types of speech activities; formation of general competence of specialists; integration of competence in the process of self-study; development of students' creative potential, their intellectual and professional abilities in the process of professional training. Modern communicative-oriented education at maritime higher establishments should prepare future specialists to implement English in real professional life and problem-solving situations. Thus, for this purpose future maritime specialists use the acquired skills from lessons of simulators at English lessons. Due to inter-disciplinary approach, when the attention is paid to teaching and working-out material of professional subjects, and later elaboration of those topics at English lessons and ensuring gained skills at simulators lessons, later future maritime officer may easily be employed at international merchant fleet ships. The role and place of simulation technologies, taking into account both the competence-based and inter-disciplinary approach is analyzed. The importance of correctly organized studying space, interconnection of

studying process and real-life situations in professional activity, that gives significant results in English studying due to consolidated experience when dealing with maritime simulators.

Key words: *simulators, professional English, professional conpeencies, competence-based approach, interdisciplinary approach.*

Постановка проблеми. Морська індустрія – це всесвітній бізнес, який вимагає повного дотримання та задоволення міжнародних вимог. Щоб залишатися конкурентоспроможним, морський бізнес має відповідати золотому стандарту. Немає жодного шансу залишитись конкурентоспроможним без висококваліфікованого персоналу на борту судна. Навчання та тренажерна підготовка морських фахівців є ключовим елементом для досягнення такої мети. Щоб забезпечити якість тренажерної підготовки та навчання морських фахівців, необхідно постійно вдосконалювати освітні процеси з урахуванням розвитку інноваційних технологій.

Мета статті. Завдяки швидкісному розвитку технологій та розповсюдженню інформації відбуваються зміни у формуванні професійних компетентностей майбутніх морських фахівців. Мета статті – висвітлення значущості тренажерно-симуляторного обладнання у процесі навчання англійської мови для підготовки морських фахівців.

Виклад основного матеріалу. Симуляція є одним із методів інтерактивного навчання, що дозволяє досягати поставленої мети завдяки зануренню осіб, які навчаються, в атмосферу вирішення завдань квазіпрофесійної діяльності. Сьогодні для формування професійних компетентностей використовуються такі сучасні види навчальних засобів: електронні підручники, інтерактивні навчальні посібники, тренажерно-симуляторне обладнання, тренажери з доповненою та віртуальною реальністю, а також електронне навчання. Електронне навчання являє собою вагомий інструмент для неперервної самоосвіти та саморозвитку студентів, які перебувають в тисячах миль від берега.

Запровадження тренажерно-симуляторного обладнання віртуальної реальності надає можливість відображати тісний зв'язок освітнього навчального процесу з плавальною практикою майбутніх фахівців, моделювати реальні життєві професійні ситуації, підлаштовувати навчальний процес під певні професійні завдання, об'єктивно оцінювати рівень професійної підготовки, підвищувати рівень формування професійних компетентностей та особистісних якостей майбутніх морських фахівців (Попова, 2019; 72).

Функції впровадження тренажерно-симуляторних технологій та підходів у навчальний процес морських освітніх закладів:

- систематичне використання тренажерів для імітації реальних умов задля застосування знань, умінь, навичок та їх досконалого відпрацювання;
- проходження плавальної практики на борту судна задля ознайомлення з реальними умовами та застосування набутих знань, умінь, навичок та їх апробації і відпрацювання;
- покращення навичок управління ресурсами задля набуття студентами навичок проведення ризик-менеджменту;
- вдосконалення навичок роботи з тренажерно-симуляторним обладнанням задля розуміння та безпечного керування сучасними системами автоматизації на борту судна;
- використання електронних методів навчання задля полегшення навчального процесу морських фахівців під час проходження практики на борту судна;
- налагодження міцної співпраці та координації з морською індустрією задля покращення академічної програми та підвищення якості проходження підготовки на борту судна;
- зовнішнє оцінювання та верифікація результатів навчання для забезпечення його якості (Корнеєв, 2005).

Тренажерні лабораторії навігаційного містка та машинного відділення обладнані ідентичними до реальних приладами, що забезпечують плідне та результативне сприйняття навчального матеріалу здобувачами. Заняття на тренажерно-симуляторному обладнанні сприяють ознайомленню здобувачів освіти з їхніми прямими обов'язками на судні та подальшій їхній адаптації до реального судового обладнання та систем.

Основною метою використання тренажерно-симуляторного обладнання є забезпечення високої якості професійної підготовки майбутніх морських фахівців завдяки їхньому поринанню у реальну атмосферу вирішення завдань щодо безпосередньої професійної діяльності. Це необхідно для формування професійних компетентностей та особистісних якостей морських фахівців у максимально наближених до майбутньої професійної діяльності умовах.

Після опанування компетентностей на тренажерно-симуляторному обладнанні майбутні морські фахівці мають змогу закріпити набуті навички на заняттях з англійської мови. Для цього застосовуються такі види вправ:

- обговорення кейсів з дійсними полумками на борту та можливих шляхів усунення проблем;
- формування звітів з виконаної роботи зі встановлення полумок;
- проведення дебатів щодо певної проблеми;
- пропонування алгоритму дій для вирішення певної проблеми тощо.

У разі вдалого підбору матеріалу та його цілеспрямованого планування набуті знання на заняттях у тренажерно-симуляторних лабораторіях вносять елементи новизни у навчальний процес, зацікавлюють студентів у вивченні іноземної мови, надаючи їм доступ до різноманітних автентичних матеріалів, а також надають їм можливість працювати над мовою у зручній для них час, сприяючи навчанню в цілому.

Процес формування компетентностей у майбутніх морських фахівців під час вивчення англійської мови у ВНЗ України морського профілю має бути спрямований на:

- забезпечення необхідного рівня іншомовної комунікативної компетентності в основних видах мовленнєвої діяльності;
- формування загальної компетентності морських фахівців;
- інтеграцію компетентностей у процесі самостійної діяльності;
- розвиток творчого потенціалу студентів, їх інтелектуальних і професійних здібностей у процесі професійної підготовки;
- розширення їх світогляду на основі вирішення професійно значущих завдань;
- збільшення професійної мотивації;
- розвиток особистісних і професійних якостей.

У процесі оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю відбувається не тільки вирішення комунікативно значущих завдань, а й оволодіння професійно значущими знаннями, вміннями, навичками. Під час такого навчання відбувається розвиток професійних здібностей, необхідних для вирішення професійних завдань.

Впроваджений комунікативний підхід у вищих морських закладах зумовлює підбір мовного та мовленнєвого матеріалу й навчальних методів, прийомів і вправ. Хоча робота з технічними текстами все ще займає значну частину часу у процесі навчання морської англійської мови, проте опрацювання лексико-граматичного наповнення тексту набуває за комунікативного підходу нового змісту через його практичне використання у процесі спілкування. Саме в такому випадку визначну роль відіграють ігрові ситуації у групах, де студентам надається можливість брати участь в обго-

воренні професійних ситуацій в колективі шляхом прийняття спільного правильного рішення. Ігрові ситуації сприяють не тільки вдосконаленню комунікативних навичок, а й розвитку критичного мислення та покращують емоційний клімат у колективі. У ході гри, ускладненої у контексті лексичного наповнення, створюється можливість легкого та комфортного переходу до комунікативної діяльності. Потреба в реальному професійному спілкуванні в певному форматі задовольняється на уроках англійської мови, де викладач моделює та допомагає прожити студентам ситуації, наближені до професійного життя, що траплялися на заняттях у тренажерно-симуляторних лабораторіях раніше (Золотовська, 2017: 97).

Міждисциплінарний підхід (сукупність таких складників, як обговорення та аналіз під час занять з іноземної мови теоретичних знань та навичок, отриманих під час занять зі спеціальних дисциплін; проходження практичної підготовки; проходження підготовки на тренажерних стимуляторах) сприяє більш якісному оволодінню необхідними навичками та знаннями, що відкривають майбутньому морському офіцеру перспективи для реалізації на судах міжнародного торговельного флоту. Саме тому якісне навчання грамотного усного та писемного мовлення і розвиток комунікативних здібностей курсантів морських ВНЗ можливі лише за умови системного та продуманого викладення мовного матеріалу з англійської мови.

На заняттях з англійської мови використовуються здобуті компетентності на тренажерних симуляторах для закріплення мовного матеріалу, а також для отримання професійних навичок, таких як розвиток критичного мислення, вміння приймати та обґрунтовувати ризиковані рішення. Як правило, за умови гарної організації лексичні і граматичні помилки швидко зникають. У студентів зникає страх говорити англійською мовою і з'являється довгострокова мотивація вивчати іноземну мову, адже вона є засобом для досягнення їхньої мети. Основна вимога до організації такої роботи – учасники повинні мати певні знання і вміння, які дозволяють брати участь в цій діяльності. Тренажерні симулятори та рольові ігри разом і окремо створюють для майбутніх морських фахівців реалістичне і водночас безпечне середовище для отримання професійних і мовних навичок.

Висновки. Таким чином, можемо дійти висновку, що розвиток іншомовної професійної компетентності у майбутніх фахівців вищих морських навчальних закладів України відбувається

через впровадження комунікативного підходу у викладанні англійської мови. Невід'ємною частиною опанування спеціальності є заняття на тренажерно-симуляторному обладнанні для підвищення рівня професійних компетентностей та особистісних якостей майбутніх морських фахів-

ців. Саме правильно організований навчальний простір, поєднання навчання з життєвими ситуаціями, можливими в професійній діяльності, дає істотні результати у навчанні англійської мови завдяки закріпленню досвіду на тренажерно-симуляторному обладнанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Денисова Г. Г., Романович Р. Г. Симуляция в учебном процессе. *Межкультурная коммуникация и профессионально ориентированное обучение иностранным языкам* : материалы XI Международной научной конференции, посвященной 96-летию образования Белорусского государственного университета. Минск : БГУ, 2017. С. 155–156.
2. Золотовська В. С. Проблема підготовки курсантів при вивченні іноземних мов у ВНЗ України морського профілю. *Topical Issues of Science and Education: Proceedings of the International Scientific Conference. Multidisciplinary scientific edition* (July 17, 2017, Warsaw, Poland). Warsaw, 2017. Vol. 5. P. 95–99.
3. Корнеев Д. Г. Ситуативно-задачный подход при формировании компетентности судоводителя в условиях учебной имитации реальности : дисс. ... канд. пед. наук ; Казанский государственный университет им. В. И. Ульянова-Ленина, Казань. 81 ISSN 1998-6939. *Information Technologies in Education*. 2019. № 1 (38).
4. Писарева И. В. Симуляционные технологии в формировании профессиональных компетенций. 2017. URL: <http://cpkrz-omsk.ru/sites/default/files/site/PisarevaIV.pdf>.
5. Попова Г. В. Симуляційні тренажери в підготовці майбутніх судоводіїв. *Інформаційні технології в освіті* : зб. наук. пр. / гол. ред. О. В. Співаковський. Херсон : ХДУ, 2019. Вип. 1 (38). С. 70–84.

REFERENCES

1. Denisova G. G., Romanovich R. G. Simuliatciya v uchebnom protsesse [Simulation in educational process]. *Mezhkul'turnayakommunikaciya i professional'no orientirovanoe obuchenie inostrannym yazykam: materialy XI Mezh-dunarodnoy nauchnoy konferencii, posviashchennoy 96-lietiyu obrazovaniya Belorusskogo gosudarstvennogo universiteta*. Minsk : BGU, 2017. pp. 155–156 [in Russian].
2. Zolotovska V. S. Problema pidhotovky kursantiv pry vyvchenni inozemnyhmov u VNZ Ukrayiny mors'koho profilyu [The problem of cadets' preparation in learning foreign languages at higher establishments of maritime oriented in Ukraine]. *Topical Issues of Science and Education: Proceedings of the International Scientific Conference. Multidisciplinary scientific edition* (July 17, 2017, Warsaw, Poland). Warsaw, 2017. Vol. 5. P. 95–99 [in Ukrainian].
3. Korneev D. G. Situativno-zadachnyy podhod pri formirovani kompetentnosti sudovoditelya v usloviyah uchebnoi imitatcii realnosti [Situational and problematic method in forming competencies of navigators in conditions of imitation reality] [in Russian].
4. Pysareva Y. V. Symuliatcyonnye tekhnolohyy v formirovaniy professyonalnykh kompetentsyi [Simulation technologies in the formation of professional competencies] URL: <http://cpkrz-omsk.ru/sites/default/files/site/PisarevaIV.pdf> [in Russian].
5. Popova H. V. Symuliatcyyni trenazhery v pidhotovtsi maybutnih sudnovodiyiv [Simulators in the training of future ship navigators]. *Informatsiyini tehnolohii v osviti: zb.nauk.pr./ hol.red.O.V. Spivakovs'kyy*. Kherson : HDU, 2019. Vol. 1 (38). pp. 70–84 [in Ukrainian].